

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مجمع آموزشی رایان دانتر

با امتیاز رسمی از سازمان فنی و حرفه ای کشور و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
و وزارت آموزش و پرورش

ساری ، میدان شهدا ، روبروی مصلی

۰۱۱ - ۳۳۲۵۰۳۱۴ - ۳۳۲۶۵۷۱۴

جعل اسناد و راههای مقابله با آن

تعریف سند

■ در معنای لغوی:

■ سند را همان تکیه گاه، آنچه پشت به آن دهند و یا هر چیزی که بتوان به آن استناد جست و قابل اعتماد باشد، گویند.

■ در فرهنگ اداری:

■ به طور کلی، سند، حاصل خدمت و فعالیتی است که افراد و سازمان های مختلف، به صورت نوشته یا اشکال مختلف دیگر، با رعایت موازین و مقررات، تهیه و تنظیم کرده اند، و برای مراجعات بعدی نگه داشته اند.

■ بنا به تعریف معاون پیشین اسناد ملی:

■ سند، هرگونه اطلاعاتی است که در دستگاه دولتی تولید شود یا به آن برسد و به طور دائمی در تصرف دولت باشد و از نظر قضائی، سیاسی، اجتماعی، هنری و تاریخی، ارزش نگهداری داشته باشد.

در قوانین مدنی ایران:

سند، عبارت است از هر نوشته که در مقام
دعوا یا دفاع، قابل استناد و وسیله اثبات
باشد.

انواع اسناد

■ سند بر چند نوع است:

■ 1- **سند در وجه حامل** : نوشته ای که امضاکننده آن تعهد می کند، وجه یا جوهری را در موعد معین، به هر کس که آن نوشته را ابراز دارد، بپردازد؛ یعنی دارنده آن، مالک آن شناخته می شود.

■ 2- **سند رسمی** : سندی است که در اداره ثبت اسناد و املاک و یا دفترهای اسناد رسمی یا در نزد مرجعی

■ ذیصلاح یا سایر مأموران رسمی، در حدود صلاحیت آن ها و بر طبق مقررات قانونی تنظیم شده باشد.

■ 3- **سند عادی** : هر سندی که رسمی نباشد، بر مبنای قانون، سند عادی تلقی می گردد. در واقع، سندی که فاقد شرایط سند رسمی باشد، سند عادی است.

■ قانونگذار، از حیث اعتبار و آثار حقوقی، اسناد را به سه دسته **رسمی، عادی و لازم الاجرا**، تقسیم کرده است.

اسناد تجاري

- اسناد تجاري از قبيل **چك** ، **سفته** و **برات** جزء **اسناد عادي** **محسوب** ميشوند، كه از نظر مقررات تنظيم داراي ضوابط خاصي ميباشند.
- قانونگذار مزايي خاصي را براي اينگونه اسناد تجاري نسبت به ساير اسناد عادي قائل شده است.

مفهوم جعل

- جعل در معنای لغوی:
- به معنی ساختن، قرار دادن، نهادن، وضع کردن، زشتی را نیکو گردانیدن، مبدل ساختن و دیگرگون کردن، آمده است .
- در قوانین بیشتر کشورها از جمله ایران، جرم جعل تعریف نشده و صرفاً به ذکر مصادیق، روش های ارتکاب و مجازات مرتکب آن، بسنده شده است
- برخی حقوقدانان در تعریف جعل گفته اند: جعل عبارت از قلب متقابله حقیقت در سند، نوشته یا چیز دیگر است، به قصد اضرار به غیر، به روش های پیش بینی شده در قانون.

■ **در تعریفی دیگر جعل** تغییر دادن آگاهانه نوشته یا سایر چیزهای مذکور در قانون دانسته شده است که به قصد جا زدن آن به عنوان اصل، برای استفاده خود یا دیگری و به ضرر غیر صورت می گیرد .

■ **حقوقدان دیگری** نیز، جعل را قلب متقلبانه حقیقت به زیان دیگری در سند، نوشته یا هر چیز دیگر، به یکی از طرق مذکور در قانون نامیده است.

از دیدگاه قانونگذار:

- **جعل** عبارت از ساختن نوشته یا سند یا ساختن مهر یا امضای اشخاص رسمی یا غیر رسمی، بدون اجازه صاحب آن و نظایر این ها، به قصد تقلب است.
- همان گونه که ملاحظه می شود، عنصر اصلی تعاریف ارائه شده قلب متقلبانة حقیقت است. یعنی هر قلب حقیقت، جعل محسوب نمی شود؛ بلکه قلب به قصد تقلب مشمول این عنوان است.
- به عنوان مثال، هر حروفنگار دادگستری، ممکن است روزانه مرتکب لغزش های تاییبی زیادی شود و منشی یا قاضی، ناچار به تصحیح یا تغییر این لغزش ها باشد؛ اما با توجه به این که قلب صورت گرفته متقلبانة نمیباشد، آن عمل جرم محسوب نمی شود. در جعل سند، باید توجه داشت که قلب حقیقت وقتی جعل می شود که مربوط به حکم سند یا مربوط به اموری باشد که سند یا نوشته، برای اثبات یا نفی آن تنظیم شده است.

باتوجه به تعاریف ارائه شده، میتوان گفت منظور از جعل سند، عبارت از تغییر یا تحریف متقلبانه حقیقت در نوشته یا سند یا هر چیز دیگر، به قصد زیان رساندن به دیگری است

.

در اصطلاح حقوق، جعل را تزویر و وضع

و جاعل را، مزور و وضاع گویند

جعل، عبارت است از ساختن امری از روی

قصد و برخلاف واقع؛ مانند جعل اسناد و

ساختن سکه قلب و جعل نسب دروغین پس

جعل سند، شعبه ای است از جعل و جعل

خود، نوعی از غش است.

جعل , جاعل

■ بر این اساس، به کارگیری هرگونه اسناد رسمی یاالزام الاجرائی که بتوان در مقام دعوا یا دفاع بدان استنادکرد، آن هم به قصد تزویر، تقلب و غش در معامله –که دارای جنبه مادی و معنوی جرم باشد - **جعل**، و فرد، بهره بردار از سند مجعول را، **جاعل** گویند

مصادیق جرم جعل

- با استناد به قانون، در تبیین مصادیق جرم جعل، میتوان گفت که عبارت اند از: **ساختن یا تغییر آگاهانه**
- **نوشته یا سند، ساختن مهر یا امضای اشخاص رسمی یا غیررسمی، خراشیدن، تراشیدن، قلم بردن، الحاق، محو، سیاه کردن یا دست بردن در تاریخ سند یا الصاق نوشته ای به نوشته دیگر، یا به کار بردن مهر دیگری بدون اجازه صاحبش، به قصد جا زدن آن به عنوان اصل برای استفاده خود یا دیگری، به ضرر غیر و به قصد تقلب.**

تشریح مصادیق قانونی جعل (عنصر مادی جرم جعل)

-خراشیدن یا تراشیدن

این عمل، معمولاً با وسایلی مثل تیغ، چاقو و نظایران ها صورت می گیرد؛ یعنی جاعل حروفی را با کمک این وسایل، از روی نوشته یا سند محو می کند. در عمل خراشیدن، جاعل بخشی از يك کلمه را از بین می برد مثلاً با حذف حرف ن کلمه نبود را تبدیل به بود می سازد. ولی در عمل تراشیدن، جاعل کل کلمه را محو می کند؛ مثلاً نام یکی از خریداران را از سند بیع یا قولنامه محو مینماید.

قلم بردن

■ در قلم بردن، لازم نیست حرف یا کلمه ای به سند اضافه شود، بلکه امکان دارد جاعل با استفاده از قلم، قسمت هائی از سند یا نوشته را ناخوانا نماید یا بر روی آن خط بکشد.

الحاق

■ در این مورد چیزی به سند می افزایند؛
مثلاً رقمی در مقابل چک می گذارند یا با
افزودن حرفی به کلمه، آن را به کلمه
دیگری تبدیل می کنند. برای مثال، با
افزودن ی به کلمه **حسن** آن را به **حسین**
تبدیل می نماید.

محو یا اثبات یا سیاه کردن

- مقصود از **محو**، پاک کردن بخش هائی از نوشته با وسایلی مثل مدادپاک کن، لاک غلط گیر و یا سایر مواد شیمیائی است. منظور از **اثبات**، خارج کردن سند از بطلان است، مثل این که مهر باطل شد را از روی قبض پرداخت وجه پاک کنند. مقصود از **سیاه کردن**، ناخوانا کردنش با استفاده از جوهر یا موادی مانند آن است.

دست بردن در تاریخ سند

- در این جا جاعل پس از تنظیم سند، تاریخ مندرج در آن را به جلو یا عقب می اندازد. مثلاً تاریخ سفته را از ۴/۱/۸۲ به ۴/۲/۸۳ تبدیل می کند.

الصاق

■ در این جا جاعل، بخش هائی از نوشته را به بخش هائی از نوشته دیگر پیوند می زند و منضم می کند؛ به نحوی که حالتی به وجود می آید که خواننده، آن را نوشته ای واحد تصور مینماید. برای مثال، امضائی از يك نوشته را به متن پیش نویس امضانشده ای، ضمیمه می کند و می چسباند.

به کار بردن مهر دیگری

■ در این حالت جاعل، مهر فرد دیگری مثل مهر شرکت، اداره یا فرد عادی را بدون اجازه صاحبش مورد استفاده قرار می دهد و آن را در ذیل نوشته یا سند به کار می برد.

■ تمام مواردی که از آن ها نام برده شد، از مصداق های جعل مادی است؛ یعنی جاعل عملی فیزیکی و مادی روی سند یا نوشته انجام می دهد و آن را از اصالت خارج می کند.

■ اما گاهی جاعل عمل مادی انجام نمی دهد؛ بلکه بدون آن که مرتکب خدشه یا تغییر در سند شود، مطالب، منتسب به دیگران را تحریف می کند .

چند نمونه پرونده موجود در مخازن اسناد ملی در زمینه جعل اسناد

- در مهرماه 1320 و در واپسین روزهای جنگ جهانی دوم، به علت کمبود آذوقه، اقتصاد بیمار و بازار آشفته، با انجام اقدامات اولیه و تهیه پرسشنامه جهت سرشماری، مقررات جیره بندی در کشور برقرار شد. در همین حین جاعلان، با ساختن شناسنامه های جعلی، توانستند بازار جعل اسناد و مدارک دولتی را گرم نمایند. اهمیت این موضوع، مورد توجه مسئولان وقت قرار گرفت و طی بخشنامه ای، برای کاشفان شناسنامه های جعلی پاداش در نظر گرفتند.

- سردفتر اسناد رسمی شهر قزوین، در سال 1326 هنگام تنظیم سند ازدواج، برخلاف اظهارات طرفین عمل می کرد.
- در سال 1308 یکی از کارکنان مالیه بروجرد، به اتهام جعل اسناد و حوالجات، از دستگاه متبوعش اخراج شد.

■ تعدادی از پزشکان در سال های 1305 و 1306 تصدیقنامه پزشکی جعل کردند.

■ علی خان اشرف، تبعه روسیه، به جهت چاپ اسکناس های تقلبی در سال 1296 توقیف و محاکمه شد.

■ آمار و ارقام موجود در پرونده ها و سوابق، روند سیر صعودی ارتکاب این جرم را نشان می دهد و در حال حاضر، مقامات قضائی جمهوری اسلامی ایران، آمار جعل اسناد را رو به رشد می دانند؛ یکی از مقامات قضائی کشور اعلام کرده است، تنها در يك دادسرا حدود 8 هزار پرونده جعل سند وجود دارد.

ارکان جرم جعل

■ عناصر جعل در حقوق جزای فرانسه، عبارت اند از : قلب حقیقت، متقلبانه بودن عمل و رکن ضرری .، در فقه اسلامی از جعل تحت عنوان احتیال نام برده شده و بسته به نظر حاکم، قابل تعزیر است.

انواع جعل

- در قوانین کیفری ایران، جعل سند، در دو شکل اساسی، به صورت جعل مادبو جعل معنوی تعریف شده است .
- جعل مادی، به تغییر ظاهری سند با استفاده از روش های فیزیکی مانند برش یا تراش آن گفته می شود و جعل معنوی، به تغییر مفاد سند اطلاق می گردد .
جعل مادی زمانی تحقق پیدا می کند که در مدرک یا سند به صورت فیزیکی جعل صورت گیرد.
- به بیان دیگر، جعل مادی، عبارت از تحریف حقیقت با عملی مادی است که اثر خارجی مادی تغییر در نوشته یا سند و مدرک باقی، محسوس و مشهود است .
تشخیص جعل مادی، از طریق ارجاع امر به کارشناس صورت می گیرد . اما گاه عمل جعل را، افراد غیر حرفه ای به نحوی انجام می دهند که با کمی دقت قابل تشخیص می باشد.
- لازمة جعل مادی، انجام عمل مادی است . به عبارت دیگر، سند ابتدا به صورت واقعی در عالم خارج وجود پیدامی کند . آن گاه بزهرکار با عمل خود، محتوا و مضمون یا امضای آن را تغییر می دهد و نتیجه عمل وی در سند باقی می ماند.

جعل معنوی

■ اما **جعل معنوی**، عبارت است از قلب حقیقت در مفاد، شرایط و مضمون سند؛ بدون این که در ظاهر نوشته یا سند، تغییر یا تحریف مادی به عمل آمده باشد. در جعل معنوی، قلب حقیقت در ذهن صورت می گیرد و بعد در نوشته یا سند منعکس می شود؛ برخلاف جعل مادی که آثار خارجی و ملموسی برجای می گذارد - احراز و تشخیص جعل معنوی بسیار مشکل است.

■ **حقوقدانان، در تعریف جعل معنوی گفته اند:** جعل معنوی، عبارت است از قلب متقلبانه حقیقت در نوشته یا سند که به قصد اضرار به غیر صورت می گیرد، بدون این که اثر خارجی یا مادی داشته باشد.

■ **به عنوان مثال، اگر متهم پس از آن که قاضی، اتهام را به وی تفهیم کرد، در دفاع از خود اظهار دارد:** **اتهام را قبول ندارم اما قاضی در متن صورتجلسه از قول متهم بنویسد** **اتهام را قبول دارم مرتکب جرم جعل معنوی شده است.** تشخیص جعل معنوی، نیاز به دلایل و قرائنی خارج از متن سند و نوشته دارد؛ زیرا عمل ارتكابي، فعل و انفعالات ذهنی و فکری است که واقعیت را تحریف کرده است.

مجازات جرم جعل و بهره گیری از سند مجعول

- قوانین مجازات اسلامی، مجازات هائی برای جااعلان اسناد در نظر گرفته است. این مجازات ها، شامل مجازات های نقدی و زندان می شود. **مجازات جعل مدارک** فارغ التحصیلی دانشگاه های داخل یا خارج از ایران یا استفاده از این اسناد مجعول، به استناد قانون مجازات اسلامی، **حبس از يك ماه تا ۳ سال** می باشد. (قانون مجازات اسلامی، مواد 523 تا 54)

ماده 532 قانون مجازات اسلامی

- مطابق قانون مجازات اسلامی هر يك از كاركنان ادارات دولتي و مراجع قضائي و مأموران به خدمات عمومي - كه در تحرير نوشته ها و قراردادهاي راجع به وظائفشان مرتكب جعل و تزوير شوند - اعم از اين كه موضوع يا مضمون آن را تغيير دهند يا گفته و نوشته يكي از مقامات رسمي، مهر يا تفريرات يكي از طرفين را تحريف كنند يا امر باطلا را صحيح يا صحيح را باطل يا چيزي را كه بدان اقرار نشده است، اقرار شده جلوه دهند؛ علاوه بر مجازات هاي اداري و جبران خسارات وارده، به حبس از يك تا پنج سال يا شش تا سي ميليون ريال جزاي نقدي محكوم خواهند شد (قانون مجازات اسلامي، ماده 532)

جاعل و بهره بردار

- این امکان، وجود دارد که کاربر سند مجعول، شخصی غیر از جاعل سند باشد. برای مثال، شخصی شناسنامه جعل کند و دیگری، از آن شناسنامه مجعول با علم و اطلاع به جعلیت آن استفاده کند. همچنین، ممکن است جاعل و بهره بردار از سند مجعول يك نفر باشد. در هر حال، **دو عمل کیفری مختلف واقع شده و دو مجازات خواهد داشت.**

مشکلات جعل

■ ضرر مادی

- ضرر موضوع بزه جعل، معمولاً و غالباً از نوع ضرر مادی است. بدین معنی که انسان را در اموال و دارائی خود متضرر می سازد؛ چنانچه سند مجعول، شخص منتسب الیه را در التزام و تعهد اصلی یا فرعی قرار می دهد که در حقیقت او به انجام آن رضایت نداده و این خطر را به وجود می آورد که در انجام آن تعهد و پرداخت آن دین، مجبور گردد.

ضرر معنوی

■ کافی است که جعل به شرافت یا اعتبار و موقعیت اجتماعی دیگری صدمه وارد سازد.

ضرر اجتماعي

- جعل به منافع خصوصي فرد لطمه وارد مياورد و نيز مصالح جامعه را به مخاطره مي اندازد و باعث مي شود که اقشار جامعه، حتي با تنظيم اسناد رسمي در خصوص معاملات خود احساس امنيت نکنند. **جعل در سند، جرم است** حتي اگر کمترین ضرر مالي وارد نیاورده باشد؛ زیرا چنین عملي، در واقع اعتماد عمومي را نسبت به اسناد دولتي و رسمي به خطر مي اندازد.

ابزار معنوی جعل

■ ابزار معنوی جعل، همان امکان دسترسی به اطلاعات ثبتی موردنظر از راه های زیر است:

■ ۱- انحراف کارکنان ثبت و دفاتر اسناد رسمی و ازدواج و طلاق؛ کارمندان دولت، عوامل دولت محسوب می شوند و چنانچه در اجرای وظایف محوله، مرتکب خطا، قصور و تخلفی شوند، مثل آن است که خود دولت مرتکب آن خطا شده است. بنابراین، آبرو و حیثیت دولت را به خطر می اندازند. بدین سبب است که مجازات آنان در موارد مشابه، بیش از مجازات اشخاص عادی در نظر گرفته شده است.

■ یکی از تخلفات مأموران و کارکنانی که به اسناد و مدارک رسمی دسترسی دارند، ارتکاب جعل اوراق رسمی و نوشته ها و اسناد دولتی است. علاوه بر پیش بینی جرایم مذکور در قانون مجازات اسلامی، قانونگذار در مواد قانون ثبت، اختصاصاً به این موضوع پرداخته است (مواد 100 تا 103 قانون ثبت).

2-دسترسى جاعل به اسناد موردنظر از طريق برخي از سازمان ها، ادارات و دستگاه ها

- عموم مردم، ادارات عمومي غيردولتي ولي وابسته به دولت را نيز جزو سازمان هاى دولتي مي شمارند وبراى اقداماتي كه آن ادارات انجام مي دهند، همان اعتبار و رسميت وظيف مأموران و سازمان هاى دولتي را قائل هستند و **بر همين اساس، قانونگذار**، به منظوررعايت موقعيت و اعتبار اين ادارات و حفظ منافع ومصالح آحاد مردم، تقلب در علامت ها، نشان ها، نقوش و تصاوير را نيز -كه معرف آن ادارات و نشانه و علامت اعتبار اسناد و مدارك صادره از آن مؤسسات است - جعل مي شمارد و براى آن، مجازات سختي پيش بيني کرده است.

راه های امکان دسترسی به مخازن اسناد و اوراق ثبتی و اسناد مالکیت،

- ۱- مخازن اسناد و اوراق بهادار در محل چاپ؛
- ۲- مخازن اسناد و اوراق بهادار در نمایندگی
های وزارت امور اقتصادی و دارایی؛
- ۳- مخازن اسناد و اوراق بهادار در مخازن
اوراق بهادار ادارات کل ثبت اسناد و املاک و
واحدهای ثبتی؛

■ ۴- دفاتر اسناد رسمي، به عنوان متولي اصلي مصرف اوراق؛

■ ۵- بازکاربرد اوراق استفاده شده از طريق رفع اثر از نوشته های آن؛ با استفاده از مواد شیمیائی و نیز تحریر دوباره متن جعلي موردنظر در آن؛

■ 6- امکان جعل در تولید و تکثیر اوراق جعلي.

روش های تشخیصی اسناد جعلی

- (۱) روش فیزیکی
- (۲) روش شیمیایی
- (۳) روش مقایسه ای
- (۴) روش گرافولوژی

۱- روش فیزیکی

■ در این روش معمولاً از دستگاہهای نوری استفاده میشود زیرا هر نوری با فرکانس ها و پرتوهای مختلف ، بازتاب های متفاوتی دارد .مهمترین نوری که از آن در تشخیص اصالت یا جعلیت اسناد می توان استفاده نمود نور U.Vیا اشعه ماوراء بنفش می باشد . این نور زمانی که با سند یا جوهر برخورد میکند بازتاب هایی دارد این بازتاب ها مورد استفاده فنی و تخصصی قرار میگیرند. برای بازخوانی مطالبی که پاک شده است نیز از نور ماورای بنفش استفاده میشود .

■ این نور از طریق بازتاب جوهری که در الیاف وسط کاغذ (بطن کاغذ) قرار دارد امکان بازخوانی و بازیابی کلمات و مطالب پاک شده را فراهم می نماید. **علت اینکه شناسنامه ها و اسناد دولتی را با خود نویس می نویسند این است که** چنانچه این اسناد با مواد شیمیایی پاک شوند با استفاده از نور ماورای بنفش میتوان آنها را بازخوانی کرد زیرا جوهر خود نویس به بطن کاغذ وارد میشود ولی جوهر خودکار حالت رزینی دارد و فقط بر روی کاغذ می غلتد و به بطن کاغذ نفوذ میکند.

■ **از نور ماوراء بنفش برای تشخیص لومیناس اسنادی نظیر اسکناس ، چک های تضمین و غیره نیز استفاده میشود. منظور از لومیناس ، نخ موجود در اسکناس و چک می باشد .**

■ یکی دیگر از نورهایی که درکشف علمی جرم جعل مورد استفاده قرار می گیرد **نور مادون قرمز** می باشد. از این نور برای تشخیص **اختلاف جنس جوهرهای** به کار رفته در یک سند ، استفاده می شود .
ثلاً در مواردی که قسمتی از امضاء چک با خطوط متن چک برخورد نموده است دراین مورد این سؤال ممکن است پیش آید که آیا ابتدا متن چک نوشته شده است یا بالعکس که دراین خصوص چنانچه خطوط امضاء روی خطوط نوشته باشد حاکی از آن است که اول متن چک نوشته شده و پس از آن امضاء گردیده است برای **خواندن مطالب اسناد سوخته شده** نیز از نور مادون قرمز استفاده می شود .

■ از آنجایی که کاغذ دارای دو نوع الیاف طولی و عرضی است که واجد مقداری آب می باشند وقتی کاغذ می سوزد این آب از بین می رود و حمل سند سوخته نیز بسیار مشکل است که برای تشخیص مطالب آن ، از نور مادون قرمز طستفاده می شود. البته این تشخیص ، زمانی امکانپذیر است که کاغذ سوخته ، رنگ خاکستری داشته باشد وگرنه گرکاملاً بسوزد وسیاه شود تشخیص مطالب آن حتی با استفاده از نور مادون قرمز نیز امکانپذیر نخواهد بود.

از نور مادون قرمز برای خواندن نوشتجاتی که با قلم خوردگی محو شده باشند نیز استفاده می شود.

■ یکی دیگر از روش هایی که زیر مجموعه روش فیزیکی است استفاده از **میکروسوپ** می باشد. برای تشخیص و **کشف تقدم و تأخر** دو نوشته با یک نوشته با امضاء (در صورتی که با هم تلاقی کرده باشند) و تشخیص دوباره نویسی حروف و کلمات ، تراشیدگی و تاشدگی اسناد و جزئیات مندرجات مهر و سربرگ اوراق چاپی از **میکروسکوپ های مقایسه ای** و **میکروسکوپ های با درشت نمایی** سه بعدی و هم چنین ذره بینی مخصوص استفاده شود.

■ برای تشخیص تقاطع خط‌ها میتوان از میکروسکوپ الکترونی استفاده نمود. تشخیص تقدم و تأخر دو خط که با هم تلاقی کرده باشند نیز به کمک میکروسکوپ الکترونی امکانپذیر می‌باشد. امروزه فقط سه الی چهار دستگاه میکروسکوپ الکترونی در ایران وجود دارد که یکی از آنها متعلق به اداره تشخیص هویت تهران می‌باشد.

۲ - روش شیمیائی

- از روش شیمیایی برای تجزیه جوهرها ، تشخیص اختلاف رنگ جوهرها، ترکیب جوهرها ، تجزیه کاغذها تشخیص جنس کاغذهای متعدد استفاده می گردد. آزمایشات شیمیایی عمدتاً برای ظهور نوشته هایی است که محو و پاک شده اند. ز آزمایشهای شیمیایی که معمولاً انجام میشود آزمایش توفل آنالیز می باشد که دو نقطه از دو خط را برمی دارند برای تشخیص اینکه با هم تجانس دارند یا خیر ؟

■ آزمایش سولفوسیانوریتاسیم یک آزمایش دیگر میباشد که بسیار خطرناک می باشد این آزمایش بیشتر برای ظهور آثار یا خطوطی که در شناسنامه ها یا اسناد رسمی با جوهر نوشته می شود به کار میرود. استفاده از این مواد باید با درصد مشخص باشد و الا ممکن است منجر به امحاء سند بشود. بعضی اوقات ظهور آثار مزبور لحظه ای می باشد عنی ظاهر می شود و پس از چند دقیقه مجدداً پاک می شود که البته می توان در لحظه ظهور از سند عکس گرفت

3- روش مقایسه ای

- علم و تجربه ثابت کرده است که هر فردی در نگارش و تحریر دارای عادات منحصر به فرد تحریری و نگارشی می باشد که تجلی و بروز این عادات را در نحوه نقطه گذاری ، سرکش گذاری ، دندانگذاری ، مکث ، فشار و لرزش قلم ، فواصل حروف و کلمات و... می توان مشاهده نمود.

■ بنابراین با تشخیص عادت های تحریری و نگارشی
منحصر به فرد اشخاص و مقایسه آنها با اسناد و نوشتجات
مورد نظرمی توان انتساب یا عدم انتساب نوشته و سند به
شخص مورد نظر و هم چنین اصالت یا جعلیت نوشته و سند
مزبور را تعیین نمود. برای نیل به همین هدف و در راستای
دستیابی به مهارت های نگارشی و تحریری منحصر به فرد
اشخاص در کشف علمی جرائم از دوروش استفاده می شود

.

■

الف) روش خطوط و امضاهای اسکناس.
ب) روش خطوط و امضاهای متعارفی و مسلم
الصدور.

۴- روش گرافولوژی

- روانشناسی خط و امضاست که از طریق آن، میتوان تشخیص داد که امضاکننده در شرایط عادی سند را امضا کرده یا تحت فشار روحی بوده است .

برخی راهکارهای پیشگیری از جعل اسناد

- ۱- **دسته بندی گزارش ها** و خروجی های نرم افزار به لحاظ اهمیت و امنیت؛ دسته بندی گزارش ها و خروجی های چاپی سامانه، کمک می کند تا خروجی ها و اوراق مهم آن شناسائی شود و بتوانیم تمهیدات لازم را برای جلوگیری از سوءاستفاده و جعل آن ها در نظر بگیریم و اهمیت آن ها را به کاربران و کارمندان گوشزد کنیم.

■ ۲- درک اهمیت امضا و مهرهای مورد

استفاده؛ با درک اهمیت امضاها و مهرها، کمتر دچار سهلا نگاری، لغزش در عملکرد و آسیب پذیری های مرتبط می شویم. مهرها را در دسترس افراد و ارباب رجوع قرار ندهیم. هرگز برگه های خالی و سفید را مهر نکنیم.

■ ۳- شناسائی امضا و مهر مدیران و همکاران
مجموعه؛ برای شناسائی برگه های جعلی،
ضروری است مهر و امضای صحیح مدیران و
همکاران خود را بشناسیم.

■ 4- انتخاب امضاهاى متفاوت براى كارهاى

متفاوت؛ دليلى ندارد همان امضائى كه با آن برگه اى مهم امضاى شود، نامه معمولى هم - كه در دسترس عموم قرار خواهد گرفت - يكي باشد.

■ ۵- کدگذاری امضا و استفاده از سامانه کد
امضا؛ بسادگی میتوانیم امضای خود را
کدمند کنیم؛ به طوری که تمایز آن از دیگر
امضاها آسان باشد.

■ 6- نظارت بر آمد و شد ارباب رجوع در محل های مهم بایگانی، دبیرخانه، اتاق خدمات رایانه ای به منظور بالا بردن ضریب امنیتی اسناد؛ به هر حال محل های مهم و جایگاه اطلاعات و اسناد واجد ارزش، باید بشدت تحت نظر باشد و ورود و خروج آن ها طبق سامان خاصی صورت گیرد.

■ مجوز ورود به این محل ها، باید با شرایط ویژه مدیریت شود

■ 7- ایمن سازی گردش نامه های مهم؛ گردش نامه های مهم و باارزش، به طور فیزیکی در سازمان باید با دقت انجام و بخوبی ایمن شود. این دسته از نامه ها را، نباید هرگز ارباب رجوع منتقل کند.

■ استفاده از شبکه اتوماسیون اداری - که فاقد گردش فیزیکی نامه هاست - به شرط رعایت نکات امنیتی در آن، در این زمینه راهگشا خواهد بود.

■ 8- استعلام از صحت اطلاعات نامه های

دریافتی مهم؛ چنانچه اطلاعات مهمی از طریق نامه دریافت می شود، صحت آن اطلاعات درج شده، به طور مکتوب یا تلفنی بررسی شود.

■ 9- رعایت موارد امنیتی نگهداری و آورد و
برد پرونده ها؛ دستگاه قضائی، دستورالعملی
برای حفاظت از اسناد و اطلاعات و ادلة
پرونده های قضائی در سال 1385 منتشر کرد
که مطالعه آن و الگوگیری از آن، برای کلیة
کارشناسان و مدیران بسیار راهگشاست.

■ 10- استفاده از تجهیزات ناظر بر آمد
و شد به محل های مهم؛

■ 11- آموزش و تفهیم کارمندان در
زمینه موارد امنیتی و بیان زشتی کار
جعل و رویگردانی عموم از ارتکاب
عمل؛

■ **12- استفاده از چاپ ترام آرام سازمان** در کاغذها و ایجاد تمایز و مدت اعتبار؛ این فرم ها، بهتر است کارکردی محدود در بازه ای ششماهه یا یکساله داشته باشند و با درج کد، فرم ها متمایز شوند . هیچگاه این فرم ها به خودی خود نباید مرجع صحت و درستی اطلاعات چاپ شده بر روی آن ها باشد . این کار، شرایط جعل را سخت تر می کند.

■ 13- نگهداری سربرگ ها و برگه های سازمان در محلی امن و مناسب؛ بدیهی است کسی که برگه ها و فرم ها را در اختیار داشته باشد، میتواند با چاپ اطلاعات موردنیاز خود، مدرکی در حد اعتبار برگه ها داشته باشد. پس، ضروری است که از برگه ها و فرم ها بخوبی مراقبت شود.

■ 14- امضا نکردن به جای دیگری، تحت هیچ

شرایطی؛ گاهی در میان اشخاص، شرایط، اعتماد و روابطی حاکم می شود که با رضایت کامل، امضای اسناد مهم را به دیگری محول نمایند. این عمل، علاوه بر منع قانونی و اخلاقی، ممکن است بعدها مایه اختلافات شود و طرف مقابل، مدعی جعل امضای خود گردد. از طرف دیگر، میزان نظارت و جلوگیری از لغزش ها بشدت کاهش مییابد.

■ 15- نگهداری اوراق بهادار در گاوصندوق؛

■ 16- استفاده از تمام نگاشت (هولوگرام)

برای گزارش ها و خروجی های خیلی مهم؛ چسباندن تمام نگاشت (هولوگرام) بر روی خروجی چاپی و افزودن جمله ای که بدون تمام نگاشت فاقد اعتبار است، ضریب امنیتی بسیار بالائی برای مدارک ایجاد می کند.

■ **17- مقایسه اطلاعات گزارش های چاپی با**
اطلاعات داخل سامانه؛ همیشه این تصور را
داشته باشیم که ممکن است اطلاعات چاپ شده،
صحیح نباشند. پس بر اساس يك خروجی چاپ
شده، تصمیم نگیریم.

■ 18- تهیه فهرستی برای نقاط پایانی کار و نظارت

نهائي؛ در نقاط پایانی، همچون زمانی که دانشجو فارغ التحصیل می شود یا کارمند مدت خدمتش تمام می شود، نظارت هائي در نظر بگیریم، فهرست کنیم و از کارمندان و کاربران مسئول بخواهیم، در این نقاط به صورت خودکار آن ها را بررسی کنند.

■ 19- تنظیم دستورالعمل امنیتی مطابق با
نیازهای مجموعه و حساسیت های
سازمانی؛

■

در تنظیم قرارداد به منظور کاهش جعل، موارد زیر باید رعایت گردد:

- 1- مطالعه دقیق تمامی صفحات قرارداد چندصفحه ای و امضا کردن انتهای کلیه صفحات؛ گاهی مشاهده می شود که قراردادی چندصفحه ای، تنها در صفحه پایانی امضا دارد. در چنین شرایطی، امکان تعویض يك یا تمامی صفحات دیگر قرارداد وجود دارد. از سوی دیگر، گاهی لغزش های نوشتاری موجب خسارات جبران ناپذیری برای يك و گاه هر دو طرف معامله گردیده است. بنابراین قبل از امضا، تمامی
- مندرجات قرارداد را باید مطالعه کرد، تا از لغزش های سهوی یا عمدی نویسنده قرارداد، جلوگیری شود.

■ **2-** انعقاد قراردادهای مهم در حضور چند نفر از افراد مورد وثوق؛

■ **3-** قرار دادن نوشته های اصلاحی و تکمیلی در داخل پیرابند (کادر) و امضا کردن آن به دست طرفین؛

■ **4-** یکنواخت و در حد معمول بودن فاصله سطرهای قرارداد؛ فاصله های بیش تر از حد معمول، امکان افزودن يك سطر را در میان دو سطر نوشته قبلي فراهم میآورد و باعث تغییر مفاد قرارداد می شود.

■ 5- مراجعه به مراکز رسمی در انعقاد قراردادها، نوشته ها و قولنامه ها؛ هنگامی که از راه های قانونی این امر صورت پذیرد، جعل در آن به مراتب کمتر است.

■ 6- دقت کافی به خرج دادن در نوشتن کلمات کلیدی و حساس قرارداد؛ جنبه های حقوقی و محاسباتی قراردادها طوری منظور گردد که از جامعیت کافی برخوردار باشد.

■ 7- برخوردار بودن متن قرارداد از استحکام لازم، از نظر فنی و نبود امکان جرح و تعدیل و الحاق در آن.

نکات قابل توجه در صدور چك

■ **1-** در هنگام نوشتن چك، تاریخ و اعداد را، هم با حروف و هم با عدد، به دقت در محل مخصوص آن درج نمائیم.

■ **2-** بعد از نوشتن متن، يك بار تمامی نوشته ها را بازبینی کنیم و طوری اعداد را در جای مخصوص بنویسیم که امکان افزودن عددی مقدور نباشد.

■ 3- در ته چك، تامي مشخصات گیرنده و مبلغ را ذکر نمائیم.

■ 4- اگر چك نیاز به پشت نویسی دارد، آن نوشته را در داخل پیرابند (کادر) محصور نمائیم.

■ 5- چك سفیدامضا به هیچ شخصی ندهیم.

■ 6- در حفاظت و حراست از دسته چك بسیار کوشا باشیم و در صورت مفقود شدن آن، سریعاً به بانک و مراجع قضائی اطلاع دهیم.

■ 7- از دادن چك های امانی، ضمانت و ودیعه پرهیزیم و در صورت ضرورت، این امر را مستند به قرارداد نمائیم و بعد از سپری شدن موعد، آن را پس بگیریم.

نتیجه

- استفاده از **اوراق جعل ناپذیر**، به **کارگیری فناوری های نوین** رقمی و استفاده از تجهیزات و امکاناتی که موجب افزایش سطح نظارت ها می شود، از جمله راهکارهایی است که از طریق آن ها میتوان از جعل اسناد ممانعت به عمل آورد. گر همه ما بتوانیم طوری عمل کنیم که کاملاً به نفس خود مسلط باشیم و به **قانون اهمیت** و **اعتبار** دهیم و **مجبور نشویم برای حفظ منافع مادی شخصی و گروهی**، **یک رشتها اصول اخلاقی و قانونی** را زیر پا بگذاریم، هیچ نوع جعل و عمل خلافی در جامعه رخ نخواهد داد.

■ چندین برابر راه های قانونی موجود، راه غیرقانونی برای دستیابی به درآمد نامشروع وجود دارد که باید این راه ها را شناسایی و مسدود کرد. هم اکنون با برنامه ریزی ها و تلاش مسئولان، این تفکر ایجاد شده است که به سمت استحکام اسناد، ایجاد بانک های اطلاعاتی و نیز تعامل با سازمان ها پیش برویم؛ ضمن این که در این راه قدم های مثبتی نیز برداشته شده است. بررسی های انجام شده، نشان می دهد که جعل اسناد، به دلیل نقشی که در ناکارآمدی و ممانعت از توسعه، برهم زدن نظم اخلاقی و از بین بردن روابط اجتماعی و اقتصادی دارد، میباید کانون توجه سیاستگذاران و دولتمردان قرار گیرد.

■ براین اساس، لازم است از طریق شناسائی مراکز اصلی جعل، بشدت و با قاطعیت با آنان برخورد کرد. مدیران، باید طوری برنامه بریزند که امکان جعل و تقلب در اسناد و مدارک وجود نداشته باشد و این امر، نیازمند اصلاح قوانین و کوتاه کردن مسیر دادرسی به دست قانونگذاران میباشد. استفاده از اوراق غیرقابل جعل، به کارگیری فناوری های نوین رقمی و بهره گیری از تجهیزات و امکاناتی که موجب افزایش سطح نظارت ها می شود، از جمله راهکارهایی است که از طریق آن ها

■ میتوان از جعل اسناد پیشگیری کرد. تبادل اسناد میان سازمان ها و مؤسسات داخلی و خارجی، باید به صورت رقمی انجام پذیرد تا امکان جعل اسناد و تخلفات دیگر از بین برود. به طور جدی و اصولی

■ بایستی به دنبال اجرای طرح های مبتنی بر فناوری رقمی برای برچیدن بستر جعل اسناد باشیم و در این چارچوب از همه پیشنهادها و راهکارهای مناسب استقبال کنیم. علاوه بر ضرورت تجهیز دستگاه ها به سامانه های هوشمند، به منظور روان سازی امور مبادلاتی و جلوگیری از اقدامات تقلب آمیز، باید بر ارتقای دانش و آگاهی کارکنان سازمان ها در جهت ارائه خدمات مطلوبتر به ارباب رجوع، افزود.

در جهت حسن اجرای امور، شایسته است مسئولان ذیربط، به چندین موضوع مهم توجه کنند:

- **1-** تلاش در جهت استفاده از اسناد رقمی در بین سازمان ها و مؤسسات داخلی و خارجی و حذف نظام اداری سنتی موجود.
- **2-** تشکیل بانک های اطلاعاتی اسناد و مدارک.
- **3-** جمع آوری آمار دقیق جعل و بررسی علل و راه های پیشگیری از وقوع آن ها - که خوشبختانه در این زمینه تلاش هایی در دست انجام است.

■ 4- برگزاری دوره های مستمر آموزشی و توجیهی قوانین و مقررات مربوط برای کلیه مستخدمان دولت.

■ 5- واگذاری سریع امور تصدیگری به بخش خصوصی و حفظ امور حاکمیتی و خودداری از گسترش وظایف فعلی.

■ 6- گفتگو با شماری از ارباب رجوع و آشنائی با مسائل و مشکلات آنان و رسیدگی سریع به درخواست های آنان.

■ 7- ایجاد روش ماشینی واحد ثبت و صدور اسناد.

■ 8- روزآمدسازی ضوابط، مقررات و سازوکارهای داخلی و نظارتی..

قانون مجازات اسلامي ايران

■ فصل پنجم - جعل و تزوير

■ مواد ۵۲۳ الي ۵۴۲

■ ماده ۵۲۳

جعل و تزوير عبارتند از: ساختن نوشته يا سند يا ساختن مهر يا امضاي اشخاص رسمي يا غير رسمي، خراشيدن يا تراشيدن يا قلم بردن يا الحاق يا محو يا اثبات يا سياه كردن يا تقديم يا تاخير تاريخ سند نسبت به تاريخ حقيقي يا الصاق نوشته‌اي به نوشته‌ي ديگر يا به كار بردن مهر ديگري بدون اجازه‌ي صاحب آن و نظاير اين‌ها به قصد تقلب.

■ ماده ۵۲۴

هر کس احکام یا امضا یا مهر یا فرمان یا دستخط مقام رهبری و یا رؤسای سه قوه را به اعتبار مقام آنان جعل کند یا با علم به جعل یا تزویر استعمال نماید، به **حبس از سه تا پانزده سال** محکوم خواهد شد.

■ ماده ۵۲۵

هر کس یکی از اشیای ذیل را جعل کند یا با علم به جعل یا تزویر استعمال کند یا داخل کشور نماید **علاوه بر جبران خسارت وارده به حبس از یک تا ده سال محکوم خواهد شد:**

- ۱- احکام یا امضا یا مهر یا دستخط معاون اول رئیس جمهور یا وزرا یا مهر یا امضای اعضای شورای نگهبان یا نمایندگان مجلس شورای اسلامی یا مجلس خبرگان یا قضات یا یکی از رؤسا یا کارمندان و مسئولین دولتی از حیث مقام رسمی آنان.
- ۲- مهر یا تمبر یا علامت یکی از شرکتها یا مؤسسات یا ادارات دولتی یا نهادهای انقلاب اسلامی

■ ۳- احکام دادگاه‌ها یا اسناد یا حواله‌های صادره از خزانه دولتی

۴- منگنه یا علامتی که برای تعیین عیار طلا یا نقره به کار

می‌رود.

۵- اسکناس رایج داخلی یا خارجی یا اسناد بانکی نظیر

برات‌های قبول شده از طرف بانک‌ها یا چک‌های صادره از طرف

بانک‌ها و سایر اسناد تعهدآور بانکی

تبصره: هر کس عمداً و بدون داشتن مستندات و مجوز

رسمی داخلی و بین‌المللی و به منظور القای شبهه در کیفیت تولیدات

و خدمات از نام و علائم استاندارد ملی یا بین‌المللی استفاده نماید به

حداکثر مجازات مقرر در این ماده محکوم خواهد شد.

■ ماده ۵۲۶

هر کس اسکناس رایج داخلی یا خارجی یا اسناد بانکی نظیر برات‌های قبول شده از طرف بانک‌ها یا چک‌های صادره از طرف بانک‌ها و سایر اسناد تعهدآور بانکی و نیز اسناد یا اوراق بهادار یا حواله‌های صادره از خزانه را به قصد اخلاف در وضع پولی یا بانکی یا اقتصادی یا برهم زدن نظام و امنیت سیاسی و اجتماعی جعل یا وارد کشور نماید یا با علم به مجعول بودن استفاده کند، چنان چه مفسد و محارب شناخته نشود به **حبس از پنج تا بیست سال** محکوم می‌شود.

هر کس مدارک اشتغال به تحصیل یا فارغ التحصیلی یا تأییدیه یا ریز نمرات تحصیلی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی داخل یا خارج از کشور یا ارزشنامه‌های تحصیلات خارجی را جعل کند یا با علم به جعلی بودن آن را مورد استفاده قرار دهد **علاوه بر جبران خسارت، به حبس از یک تا سه سال محکوم خواهد شد.**

در صورتی که مرتکب، یکی از کارکنان وزارتخانه‌ها یا سازمان‌ها و مؤسسات وابسته به دولت یا شهرداری‌ها یا نهادهای انقلاب اسلامی باشد یا به نحوی از انحا در امر جعل یا استفاده از مدارک و اوراق جعلی شرکت داشته باشد به حداکثر مجازات محکوم می‌گردد.

■ ماده ۵۲۸

هر کس مهر یا منگنه یا علامت یکی از ادارات یا مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی مانند شهرداری‌ها را جعل کند یا با علم به جعل استعمال نماید علاوه بر جبران خسارت وارده به **حبس از شش ماه تا سه سال** محکوم خواهد شد.

■ ماده ۵۲۹

هر کس مهر یا منگنه یا علامت یکی از شرکت‌های غیردولتی که مطابق قانون تشکیل شده است یا یکی از تجارتخانه‌ها را جعل کند یا با علم به جعل، استعمال نماید علاوه بر جبران خسارت وارده به حبس از **سه ماه تا دو سال** محکوم خواهد شد.

■ ماده ۵۳۰

هر کس مهر یا تمبر یا علامت ادارات یا شرکت‌ها یا تجارتخانه‌های مذکور در مواد قبل را بدون مجوز به دست آورد و به طریقی که به حقوق و منافع آنها ضرر وارد آورد استعمال کند یا سبب استعمال آن گردد **علاوه بر جبران خسارت وارده به دو ماه تا دو سال حبس محکوم خواهد شد.**

■ ماده ۵۳۱

اشخاصي که مرتکب جرایم مذکور در مواد قبل شده‌اند هر گاه قبل از تعقیب به دولت اطلاع دهند و سایر مرتکبین را در صورت بودن، معرفی کنند یا بعد از تعقیب وسایل دستگیری آنها را فراهم نمایند حسب مورد در مجازات آنان **تخفیف** داده می‌شود و یا از مجازات **معاف** خواهند شد.

■ ماده ۵۳۲

هر یک از کارمندان و مسئولان دولتی که در اجرای وظیفه خود در احکام و تقریرات و نوشته‌ها و اسناد و سجلات و دفاتر و غیر آن‌ها از نوشته‌ها و اوراق رسمی تزویر کند اعم از این که امضا یا مهری را ساخته یا امضا یا مهر یا خطوط را تحریف کرده یا کلمه‌ای الحاق کند یا اسامی اشخاص را تغییر دهد علاوه بر مجازات‌های اداری و جبران خسارت وارده به حبس از یک تا پنج سال یا به پرداخت شش تا سی میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد.

■ ماده ۵۳۳

اشخاصي که کارمند یا مسئول دولتي نيستند هر گاه مرتکب يکي از جرايم مذکور در مادهي قبل شوند علاوه بر جبران خسارت وارده به **حبس از شش ماه تا سه سال** یا سه تا **هجده ميليون ريال جزاي نقدي** محکوم خواهند شد.

■ ماده ۵۳۴

هر یک از کارکنان ادارات دولتی و مراجع قضایی و مأمورین به خدمات عمومی که در تحریر نوشته‌ها و قراردادهای راجع به وظایفشان مرتکب جعل و تزویر شوند اعم از این که موضوع یا مضمون آن را تغییر دهند یا گفته و نوشته‌ی یکی از مقامات رسمی، مهر یا تقریرات یکی از طرفین را تحریف کنند یا امر باطلی را صحیح یا صحیحی را باطل یا چیزی را که بدان اقرار نشده است اقرار شده جلوه دهند، علاوه بر مجازات‌های اداری و جبران خسارت وارده به حبس از یک تا پنج سال یا شش تا سی میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهند شد.

■ ماده ۵۳۵

هر کس اوراق مجعول مذکور در مواد (۵۳۲) و (۵۳۳) و (۵۳۴) را با علم به جعل و تزویر مورد استفاده قرار دهد علاوه بر جبران خسارت وارده به حبس از شش ماه تا سه سال یا به سه تا هجده میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد.

■ ماده ۵۳۶

هر کس در اسناد یا نوشته‌های غیررسمی جعل یا تزویر کند یا با علم به جعل و تزویر آنها را مورد استفاده قرار دهد علاوه بر جبران خسارت وارده به حبس از شش ماه تا دو سال یا به سه تا دوازده میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد.

■ ماده ۵۳۷

عکسبرداری از کارت شناسایی، اوراق هویت شخصی و مدارک دولتی و عمومی و سایر مدارک مشابه در صورتی که موجب اشتباه با اصل شود باید ممهور به مهر یا علامتی باشد که نشان دهد آن مدارک رونوشت یا عکس می باشد، در غیر این صورت عمل فوق جعل محسوب می شود و تهیه کنندگان این گونه مدارک و استفاده کنندگان از آنها به نای اصلی عالماً عامداً، علاوه بر جبران خسارت به **حبس** از شش ماه تا دو سال و یا به سه تا دوازده میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهند شد.

■ ماده ۵۳۸

هر کس شخصاً یا توسط دیگری برای معافیت خود یا شخص دیگری از خدمت دولت یا نظام وظیفه یا برای تقدیم به دادگاه گواهی پزشکی به اسم طبیب جعل کند به **حبس از شش ماه تا یک سال یا به سه تا شش میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد.**

■ ماده ۵۳۹

هر گاه طبیب تصدیق نامه بر خلاف واقع دربارهی شخصی برای معافیت از خدمت در ادارات رسمی یا نظام وظیفه یا برای تقدیم به مراجع قضایی بدهد به حبس از شش ماه تا دو سال یا به سه تا دوازده میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد و هر گاه تصدیق نامه‌ی مزبور به واسطه‌ی اخذ مال یا وجهی انجام گرفته **علاوه بر استرداد و ضبط آن به عنوان جریمه**، به مجازات مقرر برای رشوه‌گیرنده محکوم می‌گردد.

■ ماده ۵۴۰

برای سایر تصدیق‌نامه‌های خلاف واقع که موجب ضرر شخص ثالثی باشد یا آن که خسارتی بر خزانه‌ی دولت وارد آورد مرتکب علاوه بر جبران خسارت وارده به شلاق تا (۷۴) ضربه یا به دو بیست هزار تا دو میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد.

■ ماده ۵۴۱

هر کس به جاي داوطلب اصلي هر یک از آزمون‌ها اعم از کنکور ورودی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، دانشسراها، مراکز تربیت معلم، اعزام دانشجو به خارج از کشور یا امتحانات داخلی و نهایی واحدهای مزبور یا امتحانات دبیرستان‌ها، مدارس راهنمایی و هنرستان‌ها و غیره در جلسه امتحان شرکت نماید، حسب مورد مرتکب و داوطلب علاوه بر مجازات اداری و انتظامی به دوپست هزار تا یک میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهد شد.

■ ماده ۵۴۲

مجازات شروع به جعل و تزویر در این فصل حداقل مجازات تعیین شده‌ی همان مورد خواهد بود.

منابع و ماخذ

- صادقیان، نادعلی، نگاهی به جعل اسناد در ایران و راهای مقابله با آن
- قانون مجازات اسلامی
- امیرشاهی، منوچهر (۱۳۸۶). مبانی مدیریت اسناد. تهران: مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی.
- - بشارتی فر، صمد (۱۳۷۶). جعل اسناد در حقوق کیفری ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
- - بقائی نائینی، اسدالله (۱۳۸۷). کارشناسی جعل اسناد و مدارک. تهران: فرزانه.
- - پرچمی، علی (۱۳۸۱)، « جعل و تزویر در قانون مجازات اسلامی » کانون وکلا. شماره ۱۷۷
- - جعفری لنگرودی، محمدجعفر (۱۳۸۸). ترمینولوژی حقوق. (ج ۱ و ۲). تهران: کتابخانه گنج دانش.